

PËRLESHJE *me*
Përbindëshin
E ZJARRTË

19
2
188-196

FUAT SARAÇI

24/92
BIBLIOTEKA E SHETËTII
GJIRONASTER

8A-3
50029

2271

**PËRLESHJE ME PËRBINDËSHIN
E ZJARRTË**

BOTIM I KOMITETIT QENDROR TË BASHKIMIT
TË RINISË SË PUNËS SË SHQIPËRISË
TIRANË, 1958

S'ka ndryshim, s'ka përparim, s'ka realizim në vendin t'onë që të mos ketë markën e rinisë, që të mos ketë kulluar në të djersa e rinisë, që të mos jetë shkërr në të dituria, guximi, sakrificë, patriotizmi i shkëlqyer i rinisë s'onë. E reja ndërton të renë, është jeta e re që ngrihet për të rinjtë, vrulli dhe entuziazmi i të cilëve i bën pleqtë të rinj.

ENVER HOXHA

Me 22 Prill 1957 në zonën e re të naftës në Marinzë (Patos) brigada e rinisë «Miqësia me Bashkimin Sovjetik» filloi punën për çeljen e pusit Nr.542, nga i cili plasi nafta me erupcion të fuqishëm...

NË MARINZË...

Patosi është i shpërndarë midis kodrash të veshura me drurë të shkurtër dhe plot gjethe. Në disa vende ka grumbuj ullinjsh të motshëm. Por ata që bijen më tepër në sy janë kullat e nalta të puseve të naftës të shpërndara nëpër maja, faqe kodrave që zbresin deri buzë fushës në Marinzë. Mori tubash përshkojnë kodrat. Nëpër to kalon nafta, që nxirret nga thellësit e nëntokës...

Në mëngjezin e një dite Prilli të vitit 1957, nga shka-llët e një ndërtese të re, zbriti një djalosh trup mesatar, por të lidhur mirë. Ay shtriu krahët dhe mori frymë thellë, duke mbushur krahanorin me atë ajrin e pastër të mëngjezit pranveror. Pastaj fërkoj pëllëmbët me njëra tjetrën dhe eci shpejt. Fytyra e tij dukej më e qeshur se ditët e tjera. E kjo u ra në sy naftëtarëve, që e shihnin mëngjes për mëngjes kur ngjitej lart në sheshin e automjeteve. Shëkimeve të tyre pyetës, djaloshi u shmangej dhe vazh-donte rrugën. Tek sheshi priti një copë herë. Koha po kalonte dhe njeri nuk dukej, bile as shofërët s' shiheshin gjëkund. «Si është kjo punë kështu? Sot që të gjithë duhet

nonte natë e ditë. Besimi i math në forcat e të rinjve e bënte Qemalin të dilte gjithmonë ballë hapët para ndërmarrjes dhe t'a mbante burrisht fjalën që jepte.

— Tani më duket, më takon mua t'ju them nja dy fjalë, shokë të dashur të rinisë — tha drejtori — Unë e di se brigada e juaj është brigadë punëtore. Kam pasur dhe gjithënjë e kam shtuar besimin në forcat t'uaja. Bile ju kam edhe zili për zellin, vullnetin, dituritë dhe forcat tuaja. Zaten është e qartë, se tek ne po rritet një brez i fuqishëm naftëtarësh. Dhe ju i takoni këtij brezi. Partia ju ka dhënë një besim të math. Dhe ajo është e bindur se do t'i delni në krye, desha të thosha se jini të denjë të besimit. Puna po ju kalit. Po ju bën djem të fortë, të pa përkulur, të devotshëm... Më falni shokë të rinisë. Unë po ju them fjalë të tilla jo për t'ju bërë qefin, se sa për t'ju kujtuar se e mira duhet t'ju çojë tek më e mira. Atë që kemi duhet t'a shtojmë dhe atë që s'e kemi duhet t'a gjejmë, se sukseset duhet të na nxitin për fitore të reja. Dhe këtë besim unë e kam tek ju.... Ju uroj punë të mbarë, shokë të rinisë. Ju uroj të ecni në gjurmat e Kapllan Hajdarit, dhe bile, do të dëshiroja të bëheshit rivalë të tij. Forcat ju i kini, mjafton që ato t'i grumbulloni dhe t'i organizoni më mirë...

Folën edhe shokë të tjerë specialistë të ndërmarrjes. Ata u treguan të rinjve se me çfarë toke kishin të bënin dhe cili do të ishte procesi teknologjik i çpimit. Kështu mori fund festa e punës dhe tani do të fillonte çpimi.

..... Antarët e brigadës u shpërndanë nëpër vendet e caktuara.. Me një vërshtëllim të fortë të mjeshtërit, motorët buçitën. Saraqineska filloi të rrotullohej.

Mysafirët u larguan. Zhurma e motorit të gazeve as që u ndje fare. Ajo mbytej midis ulurimës së motoravet në skelën e pusit. Saraqineska vërtitej me shpejtësi të madhe e tubi katror shkante thellë e më thellë. Skarpelloja gry-

ente tokën e sulina ngjishej gjithnjë e më shumë. Argjili çimetonte tokën për rreth tubit.

Ditën e parë, të dytën e të tretën, brigada e vu punën përpara. Toka ishte e butë e çpimi ecte me shpejtësi. Ama edhe të rinjtë bridhnin nga një vend në tjetrin, i ndihnin shoku shokut. Kur duheshin pastruar motorët, e gjithë brigada mblidhej rreth tyre. Disa bënin pastrimin, të tjerë i vainsnin me qëllim që të mos ngadaëschej puna. Brigada e rinis vepronte sikur të ishte një njeri i vetëm. Kështu që vendosur në mbledhjen e fundit të organizatës së rinisë. Çështja ishte që të tejkalohesh sa të ishte e mundur më shpejt plani i çpimit. Pjesa e tejkaluar ishte rezerva e brigadës: Eksperienca e mësoj që brigada të vepronte gjithnjë kështu, sepse në nëntokë, me gjithë të dhënat e golllogjisë, prapë se prapë mund të dalnin pengesa që nuk ishin paraparë.

Kryesondatori, Ilija Minella, që është edhe sekretar i organizatës së rinisë, qëndronte vazhdimisht pranë saraqineskës.

— Ndal, ndal, ndal. — bërtiti pa pandehur ay.

Motoret menjëherë u shuan. Disa nga antarët e brigadës kujtuan për avari, por me të parë Ilijën u qetësuan.

— Ç'pate, Ilija? — i tha Qemali që i kish duart gjithë argjil.

— Asgjë, shoku brigadier....

— Po pse i ndale motorët?

— Si pset jo nga qefi, po.... — dhe i tregoi me dorë tubin katror.

Tubi i dhjetë ishte futur deri në buzë, prandaj duheshe vendosur një tub tjetër, ashtu siç ishte vepruar edhe më përpara.

— Qemali, pasi lau duart, mori katalogun që tregonte përbërjen e tokës poshtë dhe lajmëroi Ilijën të merrte masë, që pas tubit të dhjetë të ndrohesh skarpelloja.

— Nuk është shpejt shoku brigadier? — pyeti Ilija.

— E, është pak shpejt, por nuk është keq të pregatitemi para se të marrim sinjalin. A thamë që do të marrim masa paraprake për çdo punë, a po jo?

Ilija nuk foli. U dha shenjë me dorë Bilalit dhe Rifatit që të sillnin skarpellon kokë peshku, e cila përdoret për shpuarjen e shkëmbinjve të nëntokës.

... Por ja; nuk kaluan as dy ditë dhe fytyrat e qeshura të të rinjvet filluan të ndrojnë pamje. Një shkëmb i fortë si të ish hekur pengoi shpimin më shumë se sa parashikohej. Rezervat e brigadës filluan të paksohen. Për disa ditë rresht përparimi i çpimit ishte shumë i ngadalshëm. Arriti puna sa që e gjithë rezerva të zhduket dhe bile të preket dhe plani i caktuar. Grafiku i realizimit të planit cdo orë ulej. Brigada po shqetësohej. Por s'kishte se ç'të bënte. Deri sa të çpohej shkëmbi, çdo masë nuk sillte dobi.

Në një ditë Maji, përsëri ishte Ilija, që bërtiti me të madhe:

— Mbaroi, mbaroi, mbaroi, — shokë!

Në pusin 542 vlonte puna. Enthusiazmi i të rinjve rritej çdo ditë...

Vera kish ardhur pak si e nxituar dhe ato ditë filloi të bëjë vapë. Të rinjtë rrinin me kanatiere dhe aty nga mezi i ditës ishin gati t'i hiqnin dhe ato. Djersët u kullonin çurkë, lëkura e trupit të tyre po merrte pak e nga pak ngjyrën e kafesë. Vapë, lodhje, etje për ujë dhe kjo zhurma e vazhdueshme e motorave. Eh sikur mos të kish vapë dhe zhurmë... Po s'ka gjë, mjafton që skarpelloja ecte me shpejtësi drejt zemrës së tokës. Dalë nga dalë ajo po i afrohej shtresës së naftës. Ishin metrot e fundit. Tek pusi erdhi drejtori i ndërmarjes. Ay dukej i entuziazmuar shumë. I kishin thënë se brigada e Rinisë «Miqësija», kish arritur rekorde të reja në çpim: Brenda 21 orëve ajo kish çpuar deri në 208 metro. Vetëm brenda 8 ditve radhazi kish arritur të çpojë 660 metro. Kjo i habiti të gjithë...

Realizimet e brigadës së rinisë vetë drejtori i ndiqte hap pas hapi. E në të njëjtën kohë, shpesh e më shpesh pyeste laboratorin për rezultatet e analizave të pusit 542. Kryeinxhinieri Piro Bozo, dhe inxhinierët sovjetikë Surkovi dhe Valentini vinin aty pothuajse për ditë. Përse vallë?

* * *

Ditët e fundit në pusin 542 maqinat venin e vinin. Një herë drejtori, një herë tjetër ingjineri: Disa herë erdhë dhe specialistë e ingjinerë nga drejtoria e kombinatit të naftës «Stalin». Brigada e rinisë po i jepte fund çpimit. Ishin për t'u çpuar edhe nja dhjetë metro.

Drejtori me gjith kryeinxhinjerin, atë ditë, nuk shkuan as për drekë, por qëndruan tek pusi. Të dhënat nga e'ektrometri ishin interesante. Kur mbaroi sasiya e planifikuar e çpimit, u konstatua se aty gjëndej naftë. Por në bazë të llogaritjeve, kjo shtresë naftë ishte zbuluar nga pusi 325, që e kish çpuar po brigada e rinisë «Miqësija». Mirëpo aty drejtorija e kombinatit të naftës «Stalin» parashikonte të zbuloheshin shtresa të reja të panjohura.

Të nesërmen Qemalin e thirrën në një mbledhje në kombinat. Aty do të bisedohej rreth të dhënave të pusit 542 dhe të vendosej se si duhej të veprohej, të bëhej porferimi, apo të vazhdonte më tej çpimi për të kërkuar shtresa të reja naftë. Po këtu kish edhe një rrezik. Në qoftë se do të vazhdohej çpimi mund të takohej një shtresë uji apo shkëmbi me trashësi të madhe dhe në fakt pusi do të delte i pa vlefshëm.

Pas diskutimeve të gjata, mbledhja vendosi të shpoheshin akoma dhe 30 metro. Në fillim Qemali nuk e priti mirë këtë vendim... Atij dhe gjithë brigadës do t'i mbe tej një plagë e përherëshme në zemër në qoftë se parashikimet nuk provoheshin...

Mjeshtri u kthye në brigadë jo plotësisht i vendosur. Në mendjen e tij rikujtonte punën e madhe që ishte bërë, shpenzimet e shumta, kohën e shtrenjtë flori, naftën...

Sapo mbrijti tek pusi, brigada e mori në mes. Seicili e shikonte me vërejtje për t'u njohur me vendimin e marrë edhe pa folur Qemali. Por mjeshtri u tregua i përmbajtur dhe nuk dha ndonjë shenjë shqetësimi.

— Shokë, kemi një urdhër të ri. Duhet të çpojme akoma dhe 30 metro, — tha brigadieri me atë zënë e tij të qetë dhe të vendosur.

Një murmuritje pakënaqësije u dëgjua në turmën e naftëtarëve. Fytyrat e të rinjve ndruan çere. Seicili pa folur dha shenja shqetësimi...

— Këtë urdhër, — vijoi Qemali — ne do t'a zbatojmë ashtu si na ka hije. Ju e kuptoni se ndërmarrja bën kërkime për shtresa të reja të panjohura nafte. Për ne do të jetë gjë e madhe të zbulojmë një shtresë të tillë...

Dalë nga dalë të rinjtë ndjenë t'u largohet shqetësimi, që i pushtoi në fillim.

— Kështu pra, shokë. Të dhënat që ka gjeologjija t'a mbushin mendjen se më poshtë me siguri do të ketë naftë. Vendi ynë, naftë nxjerr shumë. Por sa më shumë të nxjerrë aqë më mirë është. Pse të rrijnë gazi dhe nafta nën tokë?

— Po sikur të dalë ujë? Po sikur të mos dalë asgjë? — bërtiti me zemërim një nga të rinjtë.

— E po dale, mor shok — foli kësaj radhe Bilal Ruka, — daleni një herë të merremi vesh mirë. Këtu nuk luajmë kuku msheftas de. Ndërmarrja e ka studjuar mirë, e ka shoshitur në të katër anët dhe nuk është razi që shpenzimet, kohën dhe mundin tonë t'i hednë në hendekun e plehrave...

— I dimë ato, mos na i thuaj ti Bilal. Eu kam katër vjet unë këtu. E di ti se më përvëlon në zemër të humbasë edhe një kilogram naftë? Mua po më rrit nafta. Po them

de, se para nesh nuk është fushë me lule. Është luftë dhe kam të drejtë të flas...

— Mos u nxeh ti, Xhevair. Po unë them të mos e zgjasim shumë këtë bisedë. Nuk ta pata për të keq...

— Ejani pra shokë të fillojmë — thirri Ilija — vendi s'të thotë kurrë luaj...

Motorët buçitën. Saraqineska zuri të vërtetë e të ngjishte thellë skarpellon.

U çpuan nja 15 metro.

— Argjil — thirri me të madhe Ilija.

— Pse, ç'ngjet? — ndërhyri menjëherë Qemali.

— Nuk po mjafton argjili, shoku brigadier, — dhe vrapoi për në kazanin e madh. Për çudi aty kishte argjil të mjaftushëm. Po pse atëhere ndihet mungesë argji? Mjeshtri e kuptoi menjëherë. Sytë ju drodhë nga zërrimi. Por e mbajti vehten. Nuk iu duk me vend të shqetësonte brigadën. Mirpo kryesondatori me t'a parë më në fytyrë zbuloj shqetësimin e tij. Në fund të pusit, atje ku gryente skarpelloja, do të ndodhej ndonjë e çarë toke dhe në tër të kalonte argjili. Kështu që çimentimi i pusit pengohej. Vazhdoi kështu disa orë. Më në fund edhe ajo e çarë u zu. Siç dukej ajo ishte e vogël dhe u zu shpejt me argjil. Filloi përsëri çpimi normal.

Porsa të 30 metrot mbaruan, u shuan motorët dhe filluan pregatitjet për porferim. Qemali i hipi maqinës dhe shkoi tek drejtori.

Ishte errur. Sapo maqina po ngjiste kodrat e Patosit, dritat u ndezën.

Trokiti në derë dhe hyri. Drejtori ishte krrusur mbi ca shkresa dhe nuk u kujtua të shikonte kush hyri në zyrë.

— Shoku drejtor! Të tridhjet metrot u çpuan...

— Të lumtë Qemal.

— Shoku drejtor...

— E di çdo të thuash, he! për he lere me kaq. Nesër

bisedojmë dhe përgatitemi për porferim. Fjalën porferim mezi e shqiptoi. Po Qemali nuk kuptoi gjë.

Me t'u larguar Qemali, Polikroni mori në dorë dorëzën e telefonit. Pasi psherëtiu thellë bisedoi me drejtorin e përgjithshëm. I dha rezultatet e analizave të bëra dhe priti urdhër.

— Shoku Ramis...

— Po, po, kuptova, Polikron. Nesër do të bisedojmë. Do të mundohem të vi andej...

... U dha urdhër që të çpohen akoma dhe 50 metro...

— Bobo, ç'po bëhet? — thirri njeri andej nga fundi...

Por pa e bërë fjalën dysh ata shkuan nëpër vëndet e tyre. Qemali shtyp sustën dhe motorët buçitën.

Toka ish e butë. Të pesëdhjetë metrot u çpuan më shpejt se sa parashikohej. Pas përgatitjeve për porferim, brigada e rinis la punën.

Ishte dita e 8 qershorit. Dielli digjte si prushi. Antaret e brigadës qëndronin me zemër në dorë. Ata prisnin me padurim porferimin dhe... naftën. Të gjithë e kishin kyçur gojën. Mornica u kalonin në trup. Pritej të plaste fontana. Ishte fundi i tërë asaj pune të madhe që u bë. Sejcili pyeste vehten: çfarë do të dalë vallë?

«SHATRIVANI...»

Të gjithë i kishin mbërthyer sytë grykës së pusit. Mendja e zemra e sejcilit tretej në 'të. E kjo vinte sepse kërkimet kishin kaluar përtej shtresës të naftës së njohur. Tani pritej të ish zbuluar shtresa e re: Do të ishte fitore e dyfishtë e naftëtarëve të brigadës së rinisë: në njërin anë se edhe këtë pus do t'a dorëzonin me naftë (sepse ka edhe raste që ndonjë pus nuk jep naftë) dhe nga ana tjetër zbulonin një shtresë të re nafte. Kjo ishte arsyeja, që të rinjtë mezi i mbante vendi deri sa të plaste fontana.

Fundi erdhi. Për një sekondë toka u drodh. Fontana plasi me një forcë të çuditëshme. Një zhurmë aqë e madhe nuk ishte dëgjuar kurrë ndonjë herë nga naftë-arët e vëndit tonë. Shpërthimi shurdhonyës dhe po aqë i vru lshëm përhap i me shpejtësi vetëtime, ujë e pastaj naftë. Sa të hapësh e të mbyllësh sytë u duk një erupsion i fuqishëm që llogaritej deri në 1500 atmosfera. Një shatërvan u ngrit vetëtimthi në qiellin e kaltërt dhe nafta bojë kafe e erët filloi të bjerë si shiu: E ajri për rreth pusit u helmatis nga gazi.

Gryka e pusit villte me një fuqi përbindëshi naftë e gaz. Edhe disa qindra metra larg pusit të dukej vehtja sikur ishte mes motorësh reaktivë që ulurinin pa ndërprerje.

Buçitjet e tmerrëshme të pusit tronditen edhe zemrat e nënave dhe të afërmëve të naftëtarëve të rinj, që u ndodhë tek pusi eruptiv. Ato pandehën se i humbën të dashurit e tyre. Nga Patosi i ri dukej mirë ç'ndodhte tek pusi 542. Përbrënda sondës një shatërvan i madh. Një si tym i murmë kish pështjellë atë dhe ngjitej lart. Sa vinte, toka rreth e përçark pusit, qindra metra lark tij, po nxihej nga nafta që binte si shi.

Një erupsion i tillë nuk ishte parashikuar. Kjo ishte një e fshehtë e nëntokës, prandaj dhe ndërmarrja nuk kish marrë masa për frenimin e tij qysh në lindje.

Naftëtarët për disa çaste nuk e kuptonin se ku ndodheshin. Vërshtëllimi shurdhonyës të çponte veshët e të trulloste. Të goditur nga vala e shpërthimit të pusit, ata kishin rënë dikush përmbys, dikush në shpinë, por të gjithë kishin zënë kokën me dorë si të mbroheshin nga ajo e pa pritur. Ata ndjenin sikur po ju merrej fryma, sikur zemra u qe egërsuar dhe po rrihte me aqë shpejtësi sa nga çasti në çast do të pëlçiste.

Posa e mblodhi vehten Qemali, ktheu fytyrën nga pusi. Një vërshtëllimë e fortë, që vinte q'andëj, iu duk sikur e preu si brisk. Me sy gjysmë të mbyllur u zvarit

pranë dy shokëvet që në fillim nuk i njohu cilët ishin. U mundua t'i ngrinte, por ata sapo ndjenë dorë njeriu sikur u përmëndën përnjëherësh.

— Gjallë, gjallë jam! — thirri së pari njeri e pastaj edhe tjetri:

— Mua m'u hap koka.

— Shpejtoni për në qafë — u thirri Qemali.

— Po shokët?

— Mirë janë të gjithë, po nisuni, — u tha Qemali si për t'i kandisur që të largoheshin sa më parë. Para Qemalit duallë Ilija me Bilalin. Ata kishin marrë një shok në krahë dhe po shpejtonin.

— Mos u ndalni, ikni sa më shpejt — u thirri brigadieri.

Me të dalë në qafë të dy shokët ia dorëzuan infermierit atë që mbanin në shpinë dhe muarrë me të shpejtë tatëpjetë.

Në qafë mbritën naftëtarë të tjerë nga Patosi e u vërsulë në drejtim të pusit. Sapo ndjenë erën e naftës, iu duk sikur po iu zihej fyti. Pas pak e ndjenë vehten si të prerë dhe të pafuqishëm.

...Para ambulancës ishte mbledhur një turmë e madhe njerëzish. Seicili muntohej të siguronte vehten në se të gjithë shokët ishin shëndoshë. Dhe e vërteta ashtu ishte. Pas kurimit naftëtarët filluan t'i buzëqeshnin njeri tjetërit dhe çfaqnin gëzimin për fitoren e re dhe të jashtëzakonëshme, që arriti Brigada e rinisë «Miqësija». Një fitore të tillë nuk e kish arrijtur asnjë brigadë tjetër e ndërmarjes së çpimit.

Pranë ambulancës ardhë edhe drejtonjësit e ndërmarjes. Polikroni duke shkelur urdhërat e mjekut hyri me një frymë. Rrotulloi sytë me të shpejtë. Ay kishte përgëzuar shumë anëtarë të brigadës, po nuk po shikonte gjëkund Qemalin. Sytë i qenë errur. Parandjeu sikur Qemali...

24192

Po jo. Ay po mjekohej i fundit. Ishte zverdhur në fytyrë dhe mezi merre frymë. Siç duket gazi e kish dëmtuar më tepër se të tjerët... Polikroni e pushtoi me ato krahet e tij të gjatë. Pas mjekimit e mori për krahu për t'a shoqëruar në tendën e të sëmurve që ishte ngritur menjëherë.

Pusi dukej ende i veshur si me një vello tyli të murmë. Sonda dukej qartë. Gryka e pusit villte pa pushim naftë e gaz. E pasi e dërgonte disa dhjetra metro lart, gazi përhapej në hapësirë dhe tretej në ajr. Edhe aty në qafë njerëzit u lagën dhe u bënë qull. Secili kishte tretur shikimin në pus dhe i dukej sikur s'kish për t'u ngopur kurrë duke parë shatrivanin. Skela nën këmbët e sondës, tubat e gjithçka tjetër dukeshin si të tultitur, të nxirë.

Toka u ngop së thithuri naftë. Tani filluan të duken vija të degëzuara që rjedhin lëngun e zi, e aty këtu filluan të formohen pellgje naftë. Ato shumoheshin për herë e më tepër. Gjithkund shihej naftë. Shihje atë naftë që brigada e rinisë e nxori nga thellësitë e nëntokës s'onë, atje ku fshihen thesarë... Naftëtarët sodisnin me dashuri arin e zi që nxirte pusi 542.

Lajmi i shpërthimit të erupsionit u përhap si vetëtinë. Gjithkush filloi të llogarisë forcën e pusit, vlerën e naftës, të ardhurat e mëdha që i siguroheshin popullit. Dikush thosh se nga pusi dalin dhjetra ton në orë, të tjerë thoshin edhe qindra, pati edhe prej atyre që thoshin me mijra...

Naftëtarët filluan të hapin gropa të mëdha, dhjetra metro katrore. Në këto gropa duheshe të grumbullohej he për he nafta, megjithse dëmi ish i madh nga që një pjese e thithte toka dhe një pjesë tjetër avullonte. Po këto as llogariteshin përpara rezervave që duhej të kish pusi.

Sidoqoftë duar kryq s'duhej ndenjtur. Kombinati mori masa sigurimi. Ndërkohë vazhduan konsultat për zënien e pusit. Po kjo ishte shumë e vështirë. Ndërmarrja dispononte mjetet e nevojshme për zënien e pusit. Po rreziku

i zjarrit nuk mund të eliminohej kollaj. Këtu nuk është fjala se mund të shkaktohej zjarr nga njeri, ose nga shkëndijat e skapamentove të maqinave apo traktorëve, por zjarri shkaktohej menjëherë edhe nga fërkimi i metallevet. Dhe sigurisht zënja e pusit do të bëhej me metal. Këtu pra qëndronte vështirësija më e madhe. Veç këtyre, punonjësve t'one të naftës, u mungonte eksperiencia për të ndërmarrë veprime për zënien e pusit. Ata vetëm kishin dëgjuar se kanë ekzistuar puse eruptive, por asnjëherë nuk kishin parë me sytë e tyre.

Po si do t'i bëhej halli, atëhere?

Qysh të nesërmen, u muarë masa për grumbullimin e naftës me anën e hapjes së kanaleve të vegjël në drejtim të gropave të mëdha, të cilat po çelshin disa qindra metro larg pusit. Prej aty nafta kalonte në brazda si të arave. Menjëherë filluan përgatitjet për mbylljen e pusit megjithëse akoma nuk ish vendosur mënyra e mbylljes. Për këtë qëllim u formuan dy brigada speciale të udhëhequra nga mjeshtrit Qemal Mahmuti e Sali Alushi.

Në kombinat filluan të vinin qindra letra me propozime të ndryshme se si duhej vepruar për zënien e pusit. Por në shumicën e këtyre propozimeve nuk merrej parasysh fuqia kolosale e presionit të pusit. U llogarit që në qoftë se në buzën e sylinës të ngjeshur në tokë prej nga delte nafta nën shtytjen e fuqishme të gazit, do të vinje një hekur të trashë sa dora, presioni kishte borç t'a priste si brisku perin e hollë.

Gryka e pusit vazhdonte buçimën. Nuk u pa ndonjë rast që të zvogëlohej qoftë presioni, qoftë dhe zhurma e e tij. Pa mjete mbrojtëse ishte e pamundur t'i afrohej njeri.

Nafta vazhdonte të ngjitej lart e pastaj të shpërndahej si çurkat e shiut. Gropat e shumta nëpër fushë u mbushën plot dhe për ditë numuri i tyre shtohej. Të dukej sikur në fushën e Marinzës po formohej një liqen naftë,

bojë kafe të errët. Nga larg, nga rruga Lushnjë-Fier njerëzit shikonin një tym të murmë që shkonte andej nga e shtynte era. Ay nuk qe tym, por gazi i dëndur që dilte me vrull nga gryka e pusit dhe pastaj tretej lart në hapësirë. Kush e mori vesh këtë ngjarje, pyeste: Si do të zihet?

* * *

Vullneti thyen edhe shkëmbin. Vendosmërija mposht vështirësitë. Guximi e trimërija shpartallon armikun. Armët e hekurta të ushtrisë i japin grushte dërmuese kundër shtarit. Traktori çan sipërfaqe të mëdha tokash. Mina apo dinamiti sheshon edhe male. Po kundër pusit 542, më ç'farë armë do të lëftohet? Asnjë prej këtyre nuk ia arrinte qëllimit. Atëhere si duhej vepruar? Cila do të ishte ajo forcë që do të mposhte egërsinë e pusit? A gjendej një forcë e tillë?

Në bazë të eksperiencës së naftëtarëve sovjetikë, u vendos që zënia e pusit të bëhej me anën e preventorit, armaturë e çelniktë prej afro tre tonësh. Veprimet do t'i drejtonte kryeingjineri sovjetik Gelgaft.

Tani dilte problemi, se kush do t'a çonte preventorin deri në grykën e pusit. Në afërsitë e tij nuk mund të afrohej asnjë lloj motori i ndezur. Një shkëndijë e vogël qoftë e dalë edhe nga përpjekja e dy metaleve, brenda një të dhjete të sekondës, mund të shkaktonte një zjarr të llahtarshëm.

U vendos, që preventori të çohet në grykën e pusit me ndihmën e arganellave, rrota me tel çeliku. Mbi to, do të vihej preventori dhe drejtimi i tyre të bëhej nga një njeri që do të qëndronte pranë pusit. Por, ishte shumë e vështirë të komandonje arganellat. Mjeti për shtytjen e tyre qëndronte larg pusit, më se 200 metro. Ky mjet drejtohej nga njerës të cilët do tu jepnin drejtimin e arganellave në bazë të komandës që merrte nga ai që ish pranë pusit. E gjithë puna qëndronte në zotësinë e atij që komandonte.

Kryeinxhinjeri Gelgaft nuk donte të kish njeri pranë, nuk donte të rrezikonte edhe jetën e të tjerëve. Por prapa shpinës së tij ishin bërë përgatitjet e duhura për çdo të papritur. Bashkëpuntorët e tij të porsa ardhur nga Bashkimi Sovjetik, Stepani, Pjotri, Maksimi, Aleksej, të gjithë inxhinjerë dhe specialistë të sprovuar të naftës, nuk rinin shumë larg kryeinxhinjerit. Bashkë me ta ishte dhe një grup specialistësh, inxhinjerësh dhe drejtonjësish të kombinatit të naftës. Të gjithë ishin nën mbrojtjen e zjarrfikësve që i lagnin vazhdimisht me pompat e ujit.

Kryeinxhinjeri sovjetik hipi në një leth dhe ngriti flamurkat lart. Me këtë veprim ay dha sinjalin për lëvizjen e arganellave. Ato filluan të lëvizin me ngadalë si adonjë breshkë e plagosur...

...Po brigada e rinisë «Miqësia» ku gjëndesh? Vëndin e saj tani e kish zënë një brigadë tjetër «eterogjene» me inxhinjerë, specialistë, drejtonjës të ndërmarrjes, të aftë për të kontribuar në zënie e pusit. Kish edhe një pjesë të mirë nga të rinjtë e brigadës që qëndronin të gatëshëm për të marrë urdhëra të ndryshme. Ndërsa një pjesë tjetër ndodhej në faqe të kodrës në jugë-lindje të pusit e prej atje priste me vëmëndje dhe me zemër në dorë ngjarjet e mëvonëshme.

Çdo të ngjasë vallë? A thua i ardhni fundi?

...Përbrënda katër këmbëve të sondës diçka tërhoqi vëmëndjen e të gjithëve. Preventori po i afrohej nga lart grykës së pusit. Posa u afrua në buzë, preventori u droth. Nafta dhe gazi për disa sekonda filluan të përhapen me furri. Curilat e naftës, gazi i fuqishëm dhe plot helm, rrëzuan për tokë kryeinxhinjerin Gelgaft.

— Ç'dreq të kish ngjarë? Mos vallë pusi nuk pranon frerin e çelniktë? Naftëtarëve u hipi gjaku në kokë.

— Po kryeinxhinjeri ç'u bë? — pyeti i habitur një tjetër. Antarët e brigadës që prisnin me pa durim çastin gazmor për zënie e pusit — zgurdulluan sytë tërë ankth.

Sikur të kishin lejë e të derdheshin të gjithë si një trup në ndihmë të kryeinxhinierit...

Po ja, ata shumë shpejt sikur u qetësuan. Tre a katër veta nga të brigadës speciale e marrin me të shpejtë kryeinxhinierin dhe rrëmbimthi derdhen për në infermieri. Flamurkat e komandimit të arganellave i rrëmben kryeinxhinieri i kombinatit shoku Rexhep Reka.

Po në këto çaste, posa përsëri preventori i afrohet buzës së grykës, një vërshim dolli nga gryka anash. Disa metro pranë grykës u gjend drejtori i përgjithshëm i kombinatit, shoku Ramiz Xhabia. Ay bije për tokë pa ndjenja. Rexhepi me t'a parë, le flamurkat, derdhet me të shpejtë në ndihmë të tij dhe e largon nga rreziku. Po flamurkat e komandimit të arganellave? Ja një tjetër flamurtar i mori ato në dorë dhe vazhdoi komandimin. Ishte specialisti sovjetik Stepan Kaledari, një burrë i fuqishëm, shpatull gjërë e zeshkan.

Para syve të njerëzve dilnin plot të papritura. S'kishin kaluar shumë, nga infermieri del me shpejtësi një njeri, i cili vrapon në drejtim të vëndkomandës së arganellave. Ay i merr flamurkat Stepanit dhe vazhdon të komandojë. Ishte kryeinxhinieri sovjetik Gelgaft, i cili kish ikur nga infermieri duke shkelur urdhërat e rrepta të mjekut. Midis tyre ishte zhvilluar ky bisedim:

— Shoku kryeinxhinier, nuk duhet të lëvizni — i pat thënë mjeku, po sa Gelgafti ishte përmëndur.

— Ju falënderoj për kujdesin dhe ndihmën t'uaj. Më është e pamundur të qëndroj këtu. Jam i shtërnguar të mos iu bindem. Me dënoni më von...

— Jo, nuk ju lejoj. Kam përgjegjësi për jetën t'uaj. Nuk ju lejoj në asnjë mënyrë — kish thirrur i nxehur dhe plot vendosmëri mjeku.

— Për më gjatë nuk premtom koha. Të lutem më falni për mosmirësjelljen...

Mjeku thirri e bërtiti, por pa sukses. Gelgafti u zhduk

në drejtim të pusit, në mes të vërshimeve të fuqishme të naftës dhe gazit, në mes asaj zhurme që të trullos, . . .

Puna vazhdonte. Pusi gjithënjë dukej më i egër. Posa preventori i afrohej buzës së tij, pusi ulurinte me të madhe. Gjëndja e njerëzve sa vinte bëhej më e keqe. Ata i mbante më këmbë vetëm fuqija e vullnetit dhe vendosmërisë, fuqia e dëshirave për të parë me sytë e tyre fitoren. Zjarrfikësit, pa pushim godisnin me pompa uji njerëzit, preventorin dhe arganellat. . .

. . . Mjeshtri Qemal Mahmuti, qëndronte si ata ushtarët e frontit që presin urdhër për t'u hedhur në sulm. Ay ndodhej fare pranë pusit. Duronte torturën e fortë që shkaktohej nga zhurma e madhe, nga gazi helmatornjës, nga vërshimet e herë pas herëshme të pusit. Me ata sytë e tij të svogëluar dhe gjysmë të hapur, mjeshtri mundohesh të shikonte skenën që zhvillohej në grykën e pusit. Preventori po i afrohej përsëri. E kjo ishte ndoshta e dhjeta herë. Sipas komandës, arganellat e lëshuan, më me forcë preventorin mbi pus. E ja egërsisë së tij po i vinte fundi. Ay sakaqë do të vulosej. Qemali u ngrit më këmbë dhe u bë gati të thërriste me sa fuqi që kish «Urra! Fitore! Urraaal!» Por vërshimi i naftës dhe gazit anash, sikundër dhe herët e tjera, e detyroi që për një çast të mbyllte sytë. Kur i hapi i dolli përpara një e papritur e llahtarshme. Toka u droth. Pusi gjëmoi, hodhi përtej preventorin dhe . .

PËRBINDËSHI I ZJARRTË SHPËRTHEU NË QIELL

Nga fërkimi i metaleve u bë e pamundur të zhdukej ajo shkëndijë e vogël, ajo xixë që shkaktoi atë zjarr të madh. Dukej sikur gjuhët e flakës kërkonin të përpinin qiellin e kaltërt. Një valë e nxehtë ajri u përplas mbi njerëzit. Toka e lagur me naftë filloi të thithë flakën dhe zjarri menjëherë përhapej. Një tym i zi sterrë po mbësh-

Flaka që shpërtheu në grykën e pusit eruptiv Nr. 542.

tillte gjithçka rreth e përqark pusit. Nxehhtësi prej mijra gradësh, flaka e tmerrshme, tymi i dëndur, i bëri njerëzit ta quanin vehten të humbur. Sejcilit i dukej sikur nga çasti në çast do t'a rrëmbente vdekja e sigurtë.

...Kapëteri zjarrfikës Haki Miraka, që nuk ishte shumë larg pusit, pa parë se çpo ngjiste rreth e përqark, pa menduar se shumë shpejt do të bëhej shkumb e hi, derdhet kundër flakës. Po pse vallë? Mos lojti mënç? Tym i dëndur ia veshi sytë. Ay mbajti mend vetëm drejtimin ku duhej të kalonte dhe eci me shpejtësi. Po ku vinte vallë zjarrfikësi? Mos deshte të shuante zjarrin me duar? Jo. Ay shkonte në ndihmë të dikujt. Për disa çaste u vërtit nëpër tymin e flakën, sikur të kërkonte rrugën që kish nisur. . .

«Ku të jetë vallë?» Kapëterin e pushtoi shqetësimi për fatin e kryeinxhinierit. Shpejtoi hapat. Ndjeu se mezi merrte frymë. Sytë iu veshën dhe i vinte të përzjerë. «Ku të jetë vallë?» Përsëriti dhe një herë kapëteri. Dhe ja, para tij dalin dy njerës të shtrirë pa ndjenja. Siç dukej një tjetër kish shkuar më përpara në ndihmë të Gelgaftit. Pranë tij dergjej kapëteri zjarrfikës, Mustehan Sela, i pafuqishëm për të ndihmuar në shpëtimin e kryeinxhinierit. Të dyve iu kishin marrë zjarr robot. Hakiu për disa çaste shtangu në vënd. Ç'të bënte tani? Si mund t'i shpëtonte të dy menjëherë? Po ja me çapa të shpejta drejt tij po vinte major Thanasi. Kapëteri mori më shumë kurajo dhe e ndjeu vehten më të fortë. Së bashku me majorin e ngritën Gelgaftin i grisën mushamanë mbrojtëse që i kish marrë zjarr. Dhe major Thanasi mori në krahë Mustehakun. . .

Në ndihmë të kryeinxhinierit sovjetik kishte shkuar edhe radisti i ri i aviacionit Neki Kaçaniku. Kur plasi flaka ay gjëndeje pranë pusit. Kur pa se kryeinxhinieri kishte rënë pa ndjenja, djaloshi shpejtoi në drejtim të tij. Iu përcëllua fytyra, duart dhe robotat i kishin marrë flakë. I dukej sikur nga balli po i rrithte djersë. Por ay në ato

çaste nuk e perceptonte dot, në se ishte djersë apo copka të vogla të lëkurës së djegur që i rrëshqisin nga balli. Djaloshi menjëherë u qetësua, posa pa shokë të tjerë që muarën kryeinxhinierin. Në çast ay u përplas në tokë pa ndjenja. Flaka e mbuloi. Ashtu si për të tjerët pati dhe për të shpëtimtarë. . .

Kryeinxhinieri i kombinatit Rexhep Reka e përmblo-dhi vehten shpejt. Ay u derdh midis tymit e flakës. Ku shkonte? Mos vallë rruga e shpëtimit ish andej?

— Largohuni, largohuni! — thërriste Rexhepi. Po kush e dëgjonte? Njëpër tymin e zi sterrë, nëpërmes gjuhëve të flakës që dridheshin rreth e rrotull pusit, ay dallonte njerës që vraponin. Sa të çuditshëm janë këta njerës?! — thoshte me vehte kryeinxhinieri i kombinatit kur pa të lëshoheshin si shigjeta, Kadri Hoxha, Demir Kasëmi, Sami Qerimi e kush'edi kush tjetër. Si nuk e shikonin vehten që po digjeshin, që trupi i tyre kish marrë flakë?

Mjeshtri Qemal Mahmuti, kish rënë për tokë porsa plasi flaka. Kish menduar të qëndronte ashtu përmbys sa të mblidhte vehten, mirpo kur pa se një valë e nxehtë e mbyti në djersë dhe filloi t'i zihej fryma, u çua përnjëherësh. Sytë iu veshën. I mbajti për pak mbyllur. S'dinte ç'të bënte. Dëgjoi ca zëra të mbytura që thërrisnin «shpejt shpejt.» Po gjë nuk kuptonte. Mushamaja i mori flakë.

Kur e mblodhi vehten dhe e kuptoi se ku ndodhej, u përpoq të shuante zjarrin në mushamanë e tij dhe vrapoi midis flakës Diku u pengua dhe ra përmbys. U ngrit përsëri dhe pa t'i dalë përpara Kamber Bezhani.

— Eja të largohemi shpejt, shoku brigadier — i thirri Kamberi.

— Po shokët?

— U tërhoqën! . . .

Sejcili, me t'i kthyer shpinën pusit, ngadalësonte hapat. Në krahë ose në shpinë mbante një njeri që s'mund të ecte.

...Rexhepi mezi i hidhte çapat. I dukej sikur nga çasti në çast do të gjunjëzohej. Do të binte e kurrë nuk do të ngrihej dot. Kish marë një naftëtar të djegur keq. Për një çast u ul, si të çlodhej e të përblidhte forcat. Kur pa se mushamaja vazhdonte t'i digjej, kur dëgjoi rënkimet e të plagosurit që mbante në shpinë, u ngrit me të shpejtë.

..Zjarri përhapej me shpejtësi. Dukej sikur digjej e gjithë toka në periferinë e pusit. Tymi i zi sterrë mbuloi edhe maqinat e zjarrfiksavet.. Pas tij sulmonte edhe flaka, e maqinat do të digjeshin.

— Të shpëtojme maqinat! - thirri dikush. A thua këto fjalë ishin kushttrim mësymjeje për detashmentin e vogël të shoferëve?

Oficer Lolo Alla, shpejtoi me vrap në drejtim të maqinavet. Pas tij edhe Musa Doraci, Bari Cuni, Kamber Kafexhiu e Pandi Koka. Ata dukeshin sikur ishin në garë për vrapime, jo në pistën e ndonjë stadiumi, por midis tymit verbonjës, midis flakës që rezikonte jetën e tyre. Sejcili komandoi vehten. Maqinat filluan të ndizen. Zhurma e tyre pothuaj nuk dëgjohej fare. Po nga do të largoheshin? Gjithçka ishte mbuluar nga tymi i dendur. Asnjëri s'mund të kuptonte se nga ishte lindja dhe nga perëndimi. Ish rrezik edhe se mos përplaseshin maqinë me maqinë. Sejcili vendosi t'i jepte mbrapsht maqinës së vet. Kjo do të ishte e vetmja rrugë për t'ju larguar rrezikut, i vetmi orientim. Maqinat lëvizën mbrapsh pa ditur se ku shkonin. Dy maqinat e para morën flakë, kurse të tjerat shoferat i larguan. Selua me Kamberin posa lanë maqinat, u derdhën për të shpëtuar ato që po digjeshin. Po u kthyen mbrapsh. Ato kishin marrë flakë në të gjitha anët. Çdo përpjekje ishte e kotë.

..Zjarri e tymi i pusit dukesh ngado. Drita e tij, ndriçonte majat e Tomorit e të Nemërçkës, fusha e madhe e Myzeqesë edhe natën, shkëlqente si ditën. Fshatarë e kooperativistë rrëmbyen veglat e punës dhe u derdhën

drejt pusit 542. Qindra njerës nga fshatrat për rreth u nisën drejt tymit dhe zjarrit.

— O burrani të shuajmë zjarrin!

Naftëtarët e qytetit «Stalin» me shpejtësi ua hipën maqinave dhe u nisën drejt pusit. Nënmat dhe motrat e tyre që parandjenin rrezikun, që u kanosej të afërmëve, i përcuall me sy të përlotur, me dorë në zemër dhe ndonjë edhe duke iu lutur Zotit për t'i ruajtur nga fatkeqësitë. Ato qëndronin në portat e shtëpive dhe nuk bënin zë. Askujt nuk i shkoi mëndja t'i ndalonte...

Turmat e njerëzve s'kishin mbarim. Ata kërkonin t'i derdheshin pusit dhe t'a shuanin, të shpëtonin naftën e tyre. Por kjo ishte e vështirë. Turma e popullit ishte e pa-fuqishme përpara forcës së zjarrit, përpara atij përbindëshi të zjarrtë. Një forcë e tillë përvëlonte trete jo vetëm njerëzit por edhe tonelata hekur. Kur muarën vesh një gjë të tillë, njerëzit filluan të pyesin:

— Po si do t'i bëhet atëherë? A do të shuhet ndonjëherë pusi? A do të vazhdojë shumë kohë të digjet nafta jonë?

— Të izollojmë zjarrin!

Dhe puna filloi. Skuadrat e naftëtarëve të përforcuara me banorët e periferive të Patosit u përhapën në të katër anët e pusit. Me kazma e lopata, nën forcën e madhe të nxhtësisë, rreth e përçark pusit u hapën hendeqe për izollimin e zjarrit. Rreziku i pëhapjes më shumë të tij u zhduk. Por, detyra s'kish mbaruar...

Të nesërmen specialisti sovjetik Stepan Kaleda së bashku me mjeshtërit Sali Alushi dhe Qemal Mahmuti duallë përtej kodrave drejt pusit. Të veshur me roba speciale shkuan deri në hendeqet e çelur.

— Kryesorja është që të shuhet zjarri i përhapur, të izohet ay deri tek pusi dhe kjo do të japë dorë për t'a shuar, - tha Stepani. Edhe tek ne ka ngjarë të shpërthejnë zjarre të tillë. Sepse pusët eruptive po të jetë se nuk tre-

nohen qysh në fillim, është shumë e vështirë t'i mënjanosh nga zjarri. Nuk mund të evitosh fërkimin e metaleve që pa tjetër nxjerrin shkëndija zjarri.

Njerëzit nga të katër anët e atdheut, të shqetësuar pyesnin për fatin e pusit. A do të shuhet? Si mund të shuhet më shpejt?

Në kombinatin e naftës «Stalin» dhe në ministrinë e industri-minjeravet filluan të vijnë qindra propozime dhe mendime të ndryshme. Ndonjëri mori mundimin dhe shkoi deri në Patos, për të çfaqur mendimin e tij me gojë. Në disa letra të ardhura nga barinjët e Gramozit dhe të Nemerçkës, propozohej që mbi pus të viheshin disa thasë me lesh e mbi 'to ndonjëzet guna të dhirta e pusi do të shuhej me siguri. Disa propozonin që mbi grykën e pusit të vihej një tank ose një top i rumbullakët prej plumbi disa dhjetra ton i rëndë. Besimtarët propozonin që të bëheshe një meshë në të gjitha kishat e vëndit e t'i luteshin zotit për të na shpëtuar naftën. Në letra thuhej që pusi të bombardohej me aeroplanë. Kish pastaj dhe shumë propozime për metoda të ndryshme shuarje me anën e rërës e ujit. Por, po thuaj të gjitha propozimet nuk merrnin parasysh forcën e pusit dhe të zjarrit. Nuk merrej parasysh se në grykën e pusit kishte rreth 3000 gradë nxehtësi....

Heroizmi çfaqet në ata njerëz që e njohin rrezikun; e kuptojnë se po ecin drejt vdekjes, e ndiejnë se ndoshta po jetojnë minutat e fundit në jetën e tyre, e me gjithë atë të frymëzuar nga ndjenja fisnike njerëzore, ecin përpara me guxim dhe me mendje të kthjelltë për t'ja arritur qëllimit..

E vërteta është se n'ato çaste përpara se trimat të niseshin për tu futur në mes të flakëve, të gjithë i kish pushtuar një ndjenjë e fortë emocioni. Nga dritoret, nga dera, nga të gjitha anët e zyrës së sekretarit të komitetit të partisë të kombinatit të naftës hynte fëshkëllima e tër-

buar e pusit, si për të dëshmuar fuqinë kërcënonjëse të flakës e të zjarrit përvëltonjës. Në fytyrat e të gjithëve pasqyrohej kjartë një sforcim dhe lodhje e madhe fizike e njëkohësisht një vendosmëri dhe gjallëri e mahnitëshme shpirtërore.

Sekretari i komitetit të partisë u hodhi të gjithëve një vështrim mirënjohës, që të mbushte me guxim, një vështrim të tillë shprehës që mund të lindë vetëm në situata të tilla, një vështrim para të cilit edhe fjala më e fuqishme është e varfër. Kërkuj nuk i rrihej në një vënd.

— Atëhere shokë, foli i tronditur sekretari i partisë, para se të niseni do të leni dokumentat e partisë dhe të rinisë.

Këtë e dinin të gjithë, prandaj kishin ardhur. Komunistat Haki Gjondedaj, Mendu Backa, Qemal Mahmuti, të rinjtë Ilia Minella, Bilal Ruka e të tjerë, filluan nga dalë, të nxjerrin dokumentat. Nuk është aq lehtë të ndahesh nga ajo teser e kuqe, e vockël: ajo është shumë e shtrenjtë, ajo është simbol i dinjitetit, i nderit i ëndërrave të atij që e mban, ajo të bën të ndiesh vehëten të sigurtë e kryelartë sepse është dëshmi e kjartë se ti je fisnik, je komunist, se i shërben me devocion atdheut.

Duke lënë me radhë, mbi tavolinë dokumentat, ata e ndjenin thellë në shpirtë. se me aktin që po gatiteshin të bënin, me gjithë se po largoheshin prej tyre ato po bëheshin më të denjë për të mbajtur teseren e antarit të partisë dhe teseren e antarit të Bashkimit të rinisë.

Ata vështruan për herë të fundit dokumentat, e pasi shtërnguan burrërisht duart e shokëve që ndodheshin në dhomë, dolën të vendosur...

* * *

Me kërkesën e Qeverisë së Republikës Popullore të Shqipërisë, Qeveria e Bashkimit Sovjetik dërgoi urgjentësisht në vendin tonë zjarrfikësin e shquar kolonelin

Po kush mund t'i hiqte gjith ato hekurat?

Larg pusit kishin ardhur traktorë dhe buldozetë. Këta do të tërhiqnin hekurishtat. Po motorët e ndezur nuk mund të afroreshin shumë, sepse shkaktonin zjarr në periferitë e pusit dhe hapej punë e re. Veç kësaj a kishte fuqi motori të punonte normalisht në kushtet e një nxehtësije të madhe? Plot probleme dhe vështirësi delnin përpara naftëtarëve.

Më kryesorja ishte lidhja e hekurave në kavo që të mund t'i tërhiqnin traktorët. Po a mund të afrohej njeri deri aty? Deri në 50 metro nxehtësija të shkrinte si qiriri. Atëhere si do t'i bëhej? A mund të ndërpritej sulmi i naftëtarëve dhe zjarifikësave kundër pusit? A do të gjendeshin njerës kaq të guximshëm, sa me kokë në torbë të hynin midis asaj nxehtësije, të shihnin vdekjen me sytë e tyre?

Po, kish. Dhe këta ishin naftëtarët.

— «Vullnetarë!» — Kjo fjalë u hap vetëtimthi.

Ishte mbrëmje. Drita e pusit ndriçonte sikur të ish mezi i ditës. Një grumbull naftëtarësh u mbloth aty pranë menxës. A thua të gjithë këta ishin vullnetarë?

— Para se të vendosni, shokë — tha sekretari i komitetit të Partisë Jorgji Shuli, duhet të mendoni mirë. Gjëndja e krijuar në pus, është mjaft e rrezikëshme. Asnjëri nuk është i detyruar të shkojë, duke ditur se po shkon drejt vdekjes. Në këtë mes nuk ka urdhëra. Ay që shkon atje ka përpara vdekjen, sepse do t'i afroheni dhe dy metro pranë grykës së pusit. Dhe rreziku ndodhet gjithmonë pranë... Po ndryshe nuk ka se si të veprohet. Pa largimin e hekuravet është e pamundur shuarja dhe zënia e pusit... Tani kush e do fjalën?...

— Shkruamëni mua — foli i pari Qemal Mahmuti.

— Edhe mua — më quajnë Hekuran Hyseni, E njeri pas tjetrit duallën pothuajse të gjithë, Koli Nurja, Dine Leshani, Ilija Minella, Qazim Shehu, Muharrem

Muho, Bilal Ruka, Kamber Brahimi, Xhevair Plaku e të tjerë.

... Vullnetarët sikur të ishin ushtarë rekrutë zunë radhën për t'u vizituar tek mjeku. Po doktori ishte i mër-zitëshëm. I mbante nga një sahat në vizitë, i kontrollonte mbarë e prapë, por më tepër shikonte funksionin e zemrës...

— Po pse nuk hyn, mor shok — bërtiti i nxehur doktor. Ilija nuk e kuptoi pse i çfryu ashtu.

— Juve thatë, një nga një, shoku doktor. Unë pres sa të dalë shoku që hyri para meje. Juve kërkoni rregull dhe po u qëndrojmë dy orë e ca në rregull...

— Hajde, hajde, hyrë shpejt, se ay që është brenda është kokë gdhe, s'mer vesh e s'më kupton. Don t'i shkojë e tija...

Ilija nuk kuptoi gjë. Hyri brenda dhe u çvesh. Kur vari robet pa aty në një stol të ulur Xhevair Plakun, një djalosh i ri që qëndronte gjysmë i xhveshur dhe meazallah se luante nga vëndi.

— Mos je gjë sëmure? — pyeti pa të keq Ilija.

— Jo mor vëlla, unë jam fare mirë, po ec e mbushja mëndjen doktorit. Unë t'a dinja vehten keq nuk do të zotohesha në organizatën e rinisë, bile nuk do të dilnja as vullnetar.

— More djalë, të thash, ti nuk je në rregull, trupi yt nuk mund të qëndrojë asnjë minutë afër pusit...

— Më duket se ma bën për inat. Po unë s'të kam rënë asnjëherë në dorë mor shoku doktor, pse tani më nxjer hyçka?

— E po s'kam ç'të bëj, mor djalë. Më lerë të qetë tani se edhe unë kam hallet e mija, përgjigjem për shëndetin t'uaj dhe...

— Unë nuk iki prej këtej po s'më lejove. Pastaj pse më ndaloni? Në qoftë se vdes, vdes unë dhe jo ti. Ju lutem doktor, më lejo...

dhe vijoi: — Jo, të shkojmë bashkë, për më lehtë të marrim dhe Hakiun.

— Unë nuk ju lejoj më juve, shoku Tkaçenko — tha Qemali sikur të ish eprori i tij. Tkaçenkoja vuri buzën në gaz. Pa pëndehur derdhet përpara me vrap. Pas disa hapash të shpejta, me forcat e krahëve të tij, kap Bilalin dhe Ilijan dhe i tërheq me shpejtësi të madhe.

— Kush ju tha të shkoni atje? Pse thyni urdhërat? — bërtiti Qemali.

— Shoku brigadier, po, po u lidh kavoja në ato dy këmbët e skelës çdo punë merr fund menjëherë. Apo nuk është kështu? Ne vendosëm vetë t'a bënim atë, dhe...

Për atë punë që po diskutonte Qemali me Tkaçenkon, të dy pjesëtarët e brigadës së rinisë deshin t'a kryenin vetë, pa marrë parasysh se çfarë rreziku i kanoste.

— Juve nuk ju lejoj, bërtiti Qemali. Dhe pa humbur kohë thirri Kamber Brahimin dhe Muharrem Muhon...

— Kjo është e pamundur — bërtiti Tkaçenkoja dhe u mvrejt në fytyrë, se e kuptoi që Qemali i thirri të dy naftëtarët për të shkuar bashkë me 'ta në vendin ku thosh Tkaçenkoja.

— A nuk do të jetë më mirë të na tregoni se si duhet të veprojmë dhe të shkojmë jo dy po katër veta?

— Jo, — tha i vendosur zjarrëfikësi sovjetik.

Mjeshtri nuk dinte ç'të bënte. Përpara tij ishte një pengesë që s'gjente dot mënyrën për t'a kaluar. Puna duhesh bërë, po ashtu siç thosh Tkaçenkoja atij nuk i dukesh me vend.

— Nisemi, — tha Tkaçenkoja.

Qemali bëri pak më të djathtë, i tha Hakiut se çdo të bëhej dhe ashtu me gjysmë zemre u nis bashkë me shokët. Hakiu pasi u dha urdhërat e duhura zjarrfikësavet, nisesh bashkë me 'ta.

Tkaçenkoja ecte përpara sikur të ishte edhe ushtar edhe komandant. Të nxehtëit e math e avullonte në çast

ujit. Mushamatë e tyre thaheshin brenda edhe disa sekondave. Uji avullonte me shpejtësi të madhe. Mijra gradë nxehtësi kishte përpara tyre. Ja, për një sekondë të pestë do të digjeshin si kashta në zjarr. Por para syve të tyre s'dukej as vdekja as tmeri i saj, para tyre qëndronin vetëm këmbët e skelës, mbi të cilën kishte disa dhjetra ton hekur që duheshin të pastroheshin nga pusi.

Dy veta në njerën këmbë e dy në tjetrën lidhën kavot. Qemali ngriti dorën dhe traktorët e lidhur njeri pas tjetrit për të bashkuar fuqinë e tyre tërheqëse, heqin zvarë skelën...

Pas 12 orësh punë të pa ndërprerë, brigada speciale e mjeshtrit Qemal Mahmuti, largohet nga pusi. Të gjithë e ndjenin vehten të këputur. U vinte të përzjerë, posa u gjenden në ajr të pastër. Disave u ra dhe të fikët.

Pas disa orësh pushim. Tkaçenkoja dolli nga baraka. Shtriu krahët, bëri disa lëvizje gjimnastikore dhe u vesh me rroba speciale. Ndërkohë i del përpara mjeshtri i çipim Sali Alushi, i cili do të udhëhiqte brigadën e dytë speciale.

— Nisemi, shoku Alush? — i tha Tkaçenkoja në gjuhën e tij. — Më duket se edhe pak punë kemi. Pastrimit të pusit i ka ardhur fundi. Po a u vizituar tek mjeku?

— Sigurisht, ndryshe s'na lejojnë të shkojmë në pus, — gjegji Saliu me atë zënë e tij të fortë. Saliu është një naftëtar i regjur, i guximshëm dhe me vullnet. Bën pjesë në gardën e vjetër të naftëtarëve që u rritën gjatë vjetëve të çlirimit. Ka një shpirt të kalitur me vështirësitë. Njeri i pa përtuar dhe i gatshëm për çdo gjë...

Pasi zjarrfikësit kishin zënë pozicionet e duhura, brigada e Sali Alushit, u vargos tatëpjetë në drejtim të pusit. Përpara printe Tkaçenkoja, Saliu dhe major Hakiu. Pranë pusit Saliu ndau forcat sipas këshillave të Tkaçenkos. Së bashku me atë, mjeshtri bënte zbulimin, ashtu si kish vepruar dhe Qemali. Saliu ka si cilësi që kur është puna

delikate ose e rrezikëshme, preferon t'a kryejë vetë dhe t'i mësojë naftëtarët se si duhet vepruar. E kështu i ngjau që në rastin e parë.

Një grumbull hekurishtash, nën goditjen e vazhdueshme të pompave të ujit kishin humbur ngjyrën e kuqe dhe tani mund të lidheshin me kavo. Bashkë me tre naftëtarë Saliu nisët. Hekurishtet ndodheshin larg pusit vetëm disa metro. Të nxehtit ishte i padurushëm. Aty ishte shkrirë hekuri dhe jo trupi i njeriut. Së bashku me 'ta me shpejtësi e guxim, kavoja u lidh dhe para syve të tyre traktori e tërhoqi. Naftëtarët të rëmbyer nga gëzimi se po i dilnin në krye detyrës, harronin torturën që kishin hequr gjatë lidhjes së kavos dhe vunë buzën në gaz kur panë, që hekurishtet po tërhiqeshin zvarrë dhe po largoheshin nga pusi.

Por ndodhi diçka e pa pritur. Kundër brigadës speciale të Sali Alushit dhe zjarrfiksave nxehtësija shpërndahej më me furi. Një erë e fortë filloi të fryjë nga jugu dhe naftëtarët e zjarrfikësit nisi t'i përshkojë një nxehtësi aqë e madhe sa sikur të ishin afër grykës. Rreziku se brigada së bashku me detashmentin e zjarrfiksave do të përvëlohej, sa vinte bëhej më i madh. Tkaçenkoja e kuptoi megjëherë këtë rrezik dhe urdhëoi tërheqjen sa të ish e mundur më shpejt.

— S'kemi mbaruar akoma pastrimin, shoku Tkaçenko, — thirri Saliu.

— Tërhiquni shpejt, — urdhëroi zjarrfikësi sovjetik. Posa brigada u largua nga rajoni që përshkonte nxehtësija, Hakiu mori masa për largimin edhe të zjarrfiksave. Por për këta tërheqja ishte më e vështirë. Zjarrfikësit vetë pa pompat mund të largoheshin shumë shpejt, por rrezikoheshin të digjeshin linjat e pompave të ujit.

Me shpejtësi pranë zjarrfiksave vjen kolonel Gjoni. Ay, pa parë vehten e pambrojtur, rrëmbeu një pompë dhe filloi të godasë me ujë zjarrfikësit me radhë që tërhiqnin

linjat. Lufta me nxehtësinë e madhe për ruajtjen e linjavet të pompave vazhdoi më se një orë.

Dhe kur era u pre, brigada, me në krye Tkaçenkon, u kthye nga pusi. Lajmi se gjithshka në pus ishte pastruar, u përhap me shpejtësi në të katër anët. Shpresa se nafta do t'u kthehej depove po u buzëqeshte. Një ndjenjë krenarie dhe gëzimi pushtoi të gjithë naftëtarët. Përbindëshit të zjarrtë po i vinte fundi. Dora e fuqishme e Tkaçenkos dhe e trimave të tjerë po e mposhte. Rezistenca e tij po thyhej. Tani ç'duhej bërë?

DËSHIRA, — SHQETËSIM, — GËZIM

Ditët e qershorit bëheshin gjithënjë më të nxehta. Dielli digjte. Në mes dite ish vështirë të duronje rezet përvëltonjëse të diellit. Por naftëtarët dhe zjarrfikësit, që si të thuash, u argasën në përlëshje me të nxehtit, s'para e ndjenin vapën e qershorit. Vapë të madhe ndjenë xhenjerët e ushtërisë gjersa përgatitën arkën e dinamitit, prej disa kv., ata ishin bërë tërë djersë.

Nënkoloneli i ushtërisë popullore, xhenjeri Mendu Backa për orë të tëra kontrolloi arkën, përcaktoi normat e rezistencës së sipërfaqes së saj në kushtet e të nxehtit në grykën e pusit, dhe vendosi fijen elektrike në kapsollë, me te cilën do të shkaktonte shpërthimi i dinamitit. Llogaritjet i hëngrën shumë kohë. Duhej caktuar me saktësi koha e rezistencës, po pa mënjanuar se arka gjatë rrugës deri tek pusi do të goditej edhe me pompat e ujit. Por këto në asnjë mënyrë të mos lagnin dinamitin...

Arka me dinamit do të çohet në grykën e pusit, do të ngrihej nja dy tri metro më lart dhe aty me një shkëndijë elektrike do të shpërthente. Ky shpërthim do të shkaktonte një boshllëk ajri dhe në çast do të shkëpuste flakën nga gryka e pusit. Kështu zjarri do të shuhej një

Sipas rregullores, ushtarakët u përgjigjën:

— I shërbejmë Republikës Popullore të Shqipërisë, ... Ishte mesditë. Prapa kodrës në jugë lindje te pusit, atje ku nxehtesija e flakës ishte më e dobët, ishte një bunker. Aty u suall arka e dinamitit dhe u vendos mbi një vagon, i cili do të rëshqiste mbi shinat e shtrira deri afër grykës së pusit dhe atje nepermjet fijos elektrike do të shpërthente. Por vështirësija ishte se paraqitej një rrezik shumë i math për shkak, se nga temperatura e lartë, dinamiti mund të shpërthente para kohe dhe do të shkaktonte vrasjen e të gjithëve. Kjo ishte arsyeja që për këtë veprim duhej të kish vullnetarë.

Në brigadën e vullnetarëve që udhëhiqej nga mjeshtri Qemal Mahmuti, bënë pjesë Qazim Shehu, Habib Pashaj, Zenel Arapi, Bilal Ruka e të tjerë. Naftëtarët, sipas urdherit të Tkaçenkos filluan të shtyjnë vagonin, ndërsa zjarrfikësit lëshuan pompat e ujit mbi njerëzit dhe arkën.

Tkaçenka, kolonel Banushi, kolonel Backa, major Hakiu, Thanasi dhe Martini, u shpërndanë sejcili sipas detyrave që kishin. Tkaçenka ecte përpara për të bërë zbulimin, për të përcaktuar forcën e nxehtësisë dhe po të qe nevoja t'u thoshte zjarrfiksave të shtonin edhe më tepër goditjen me ujë të arkës. Major Hakiu së bashku me Aqifin ecnin në krah të Tkaçenkos dhe godisnin me pompat e ujit, nga përpara arkën e dinamitit. Kolonel Gjoni qëndronte midis zjarrfiksave. Ay nuk ja ndante sytë Tkaçenkos, nga i cili merrte sinjale te ndryshme për drejtimin e pompave të ujit...

Nxehtësija sa vinte shtohet. Së bashku me të shtohet dhe rreziku i shpërthimit të dinamitit. Nxehtesija dhe afshi mbytës, avullonte në çast ujët dhe re avulli të qëndura ngjiteshin me shpejtësi lart. Vagoni rëshqiste gjithënjë e më shpejt drejt grykës së pusit. Vemendja e të gjithëve ishte përqëndruar tek arka e dinamitit. Ja, nga

ajo arkë varej jeta e gjithë atyre njerëzve, varej fati i pusit.

Askush nuk mendonte për vehte. Vershimet e nxehjes së tashti ishin çeshtje e dorës së dytë. Kryesorja ishte rezistenca e dinamitit. Dhe ja, gjer këtu çdo gjë shkoi në rregull. Me anën e litareve metalike arka u ngrit lart dy metro mbi pus...

Tkaçenkoja urdhëroi që pompat e ujit të vendosehin në tokë në mënyrë të tillë, që uji të godiste arkën dhe që të gjithë të largoheshin sa më parë. Urdhërat e tij vajtën në vend. Por ja pati dhe të tillë që nuk ju bindën.

— Po ju, ç'prisni? Largohuni shpejt! — bërtiti me të madhe Tkaçenkoja.

— Shkoni ju përpara, shoku kolonel, — i thanë një zëri Hakiu me Aqifin. Fytyra e kolonelit mori një pamje nervoze. Por, në çast ay e kuptoi se dy zjarrfikësit nuk do të largoheshin pa u larguar ay vetë. Koha nuk priste...

Para se të mbrinin në bunker, zjarrfikësi sovjetik u tha:

— Nuk është mirë të mos bindeni. Ushtari është gjithmonë i bindur...

— Sho... — desh t'i përgjigjej Hakiu, po koloneli sovjetik u largua me të shpejtë në vendin ku ndodhej dinamaja që do të çonte korrentin elektrik deri tek arka me dinamit e do të shkaktonte shpërthimin e tij.

Në këto çaste njerëzit ndjenin një gëzim përzjerë me shqetësim. Shpërthimi në kohën e duhur i dinamitit realizonte dëshirat e sejcilit. Po sikur të mos shpërthente në kohën e duhur? Po sikur litarët metalikë të këputeshin dhe arka të binte mbi pus? Çfarë do të ngjiste më tej? Si do të mbaronte kjo luftë?

Por besimi i madh të bën të harrosh fatkeqësitë e mundëshme, të mbush me kurajo e guxim për të mposhtur vështirësitë. Tanimë njerëzit kishin në dorë vetëm sustën

e dinamos, gjithçka tjetër varej nga mekanizmi, nga teli që do të çonte korrentin elektrik deri në arkën e dinamitit.

Mendu Backa shtypi sustën. Për një të dhjetën e sekondës, dinamiti duhej të shpërthente. Të gjithë u bënë gati të pushtonin me gëzim njeri tjetrin, të bërtisnin me tërë forcën e tyre «Fitore».

Por jo, plasja po vonohej. Kjo i shqetësoi të gjithë. Sejcili shikonte mbi xhenjerin e dinamon. Kaluan disa sekonda. Dinamiti nuk plasi. Pusit i kanosej një rrezik i ri. Litarët do të këputeshin, dinamiti do të binte mbi grykë dhe pas shpërthimit aty do të çelej një gropë e madhe. Pusi do të shkatërrohej.

Xhenjeri që e njihte mirë profesionin e tij, i hodhi një shikim shqetësonjës Tkaçenkos, si t'i thosh: koha po kalon, rreziku është i afërt.

Ato ishin çaste tepër të rënda. Pusi ishte para rrezikut të shkatërrohej tani në prapun e fitores. Pusi i popullit, nafta e popullit, për të cilën lëftuan me heroizëm të shquar heronjtë e pusit, vunë kokën në rrezik miqtë tanë sovjetikë, të humbiste ari i zi, për shpëtimin e të cilit naftëtarët po dergjeshin në shtratet e spitaleve dhe ashtu të sëmurë dhe me duar të rjepura, tresnin tërë mendimet tek pusi? A thua se egërsija e pusit, po triumfonte mbi heronjtë e naftës? A thua e përpiu përsëri naftën tonë?

Tkaçenkoja lëviste sa në një anë në tjetrën. Në gjuhën e tij fliste me zë të ashpër. Disa herë përplasi grushtin tek muri i bunkerit.

Akoma nuk është mbushur minuta? Fytyra e tij shprehte zemërim. Ay tha:

— S'duhet humbur me kohë. Pusi është në rrezik. Rrugë tjetër veç tërheqjes së dinamitit nuk ka...

— Më lejoni të shkoj unë shoku kolonel Tkaçenko — tha Mendu Backa me një zë të vendosur dhe sytë e mëdhenj i shkëlqyen.

— Është rrezik! ... përsëriti ay.

— Më lejoni të shkojmë së bashku ndërhyri menjëherë major Hakiu me atë fytyrën të ndezur si flaka.

— Shkoni, shokë të dashur! — dhe që të dy i pushtoi, i puthi në buzë, sikur t'u jepte lamtumirën e fundit të dy trimave që shkonin drejt asaj rruge, që i ndante nga vdekja ndoshta vetëm një fije e hollë peri.

Hakiu me Mendunë ecnin me hapa të shpejta. Ata nuk shikonin më pusin. Nuk parandjenin asgjë të keqe dhe asgjë të mirë. Sytë e tyre të turbull qenë mbërthyer në një pikë të vetme: mbi arkën...

Hakiu u këput nga shoku dhe rrëmbeu pompën e ujit. Ndërkohë Menduj vete pranë dinamitit dhe mundohet të lidhë kavon.

— Hithmë ujë në duart se nuk më punojnë — thirri Menduj, — lere trupin... duart, vetëm duart... — Ti largonje ujin nga trupi, do të thosh të digjej. E Hakiu me shpejtësi të madhe e godiste edhe në trup edhe në duar, të paktën të mos vdiste nga djegia, por së bashku me të nga plasja e dinamitit.

Koha kalonte. Menduj edhe Hakiu për disa çaste harruan rrezikun e shpërthimit të dinamitit. Me të lidhur kavon, Menduj shpejtoi të lironte litarin metalik që arka e dinamitit të vendosej përsëri në vagon.

Sipas sinjalit që dha Hakiu, Tkaçenkoja me një grup vullnetarësh me sy të gëzuar vrapon në drejtim të pusit. Fillon tërheqja e vagonit. Sa gëzim ndjenë të gjithë kur dinamiti u largua nga gryk' e pusit!

Tkaçenkoja i pushtoi edhe një herë të dy heronjtë dhe tha:

— Faleminderit shokë të shtrenjtë, dhurata juaj është më e madhe se çdo gjë tjetër për jetën time... Kolonelit i shkëlqente fytyra nga një gëzim i brendëshëm. Në çdo çast atij i kalonte një buzëqeshje e ëmbël gazmore nga sytë në buzë.

Naftëtarët kanë marrë në krahë kryeinxhinierin e shquar Sovjetik Nikollai Kristoforoviç, i cili mbylli pusin eruptiv Nr. 542.

Në një mëngjes të freskët, kur dielli lëshoi rrezet e tij të kuqërremta, brigada e rinsë «Miqësia me Bashkimin Sovjetik», u nis për të çelur një pus të ri. Fytyrat e të rinjve ndriçojnë. Në buzëqeshjen e sytë e tyre të gëzuar shkëlqen me tërë madhështinë e saj krenaria e naftëtarëve tonë, e atyre që në përlëshje me natyrën zbulojnë shtresa të reja naftë, që i japin atdheut arin e zi . . .

SHËNIM

Në një përshkrim të tillë të shkurtër, m'u bë e pa mundur të përmëndnja të gjithë njerëzit që morën pjesë në çpim, në përlëshjen me pusin eruptiv 542 dhe zjarrin e madh.

Në shenjë mirënjohje të popullit ndaj heronjve dhe trimave të tjerë që u përlëshen me pusin eruptiv 542, Presidiumi i Kuvendit popullor të R.P.SH. u akordoi urdhëra dhe medalje të ndryshme:

DEKRET

për akordim dekoratash

Në mbështetje të nenit 58, pika 8, të Kushtetutës së Republikës Popullore të Shqipërisë,
Me propozimin e Ministrisë së Industrisë e Minierave,

PRESIDIUMI I KUVENDIT POPULLOR

DEKORON

I. ME URDHËRIN E PUNËS TË KLASIT I-rë

Kombinatit e naftës të Qytetit Stalin me këtë motivacion:

«Ka bërë një punë të shkëlqyeshme në çimin e pusit dhe ka organizuar sistematikisht punimet gjeologjike për gjetjen e shtresave të reja naftëmbajtëse. Ka drejtuar dhe organizuar mirë gjithë punimet në shuarjen e zjarrit dhe mbylljen e erupsionit në pusin 542».

Sektorin zjarrfikës të Ministrisë punëve të brendshme me këtë motivacion:

«Punonjësit e këtij sektori, kanë marrë pjesë në shuarjen e zjarrit dhe mbylljen me sukses të pusit nr. 542 me erupsion. Gjatë punës kanë treguar akte heroizmi pa kursyer edhe jetën, kanë organizuar në mënyrë të përsosur punën dhe kanë përdorur me sukses të plotë teknikën, duke kontribuar kështu për përfundimin me sukses të kesaj vepre me rëndësi për ndërtimin e socializmit në vendin tonë».

Tkaçenko Konstantin Vladimirovi

Rakov Pjetër Petroviç

Mgeçan Korn Façaturoviç

me këtë motivacion:

«Gjatë punës për shuarjen e zjarrit në pusin me erupsion 542 janë dalluar në mënyrë të veçantë në organizimin e punës, duke punuar me guxim dhe heroizëm në kondita pune shumë të vështira. Kanë dhënë kontributin kryesor në shuarjen e zjarrit dhe mbylljen e pusit».

Xhafer Shaqir Spahiu
Ramis Alush Xhabija
Gjon Banush Osmani
Jorgji Ligor Shuli
Beqir Ali Amerika
Rexhep Hysni Reka
me këtë motivacion:

Polikron Mantho Cane
Sali Beljaz Alushi
Kamber Surja Brezhani
Pandeli Theodor Duro
Muharrem Vehip Muho
Haki Selim Miraka.

«Për organizimin e mirë dhe për kontributin e madh të dhënë në punimet e zhvilluara për shuarjen e zjarrit dhe mbylljen e erupsionit në pusin 542, për qëndrueshmërinë dhe abnegacionin e treguar në konditat e vështira pune për përfundimin me sukses të kësaj vepre me rëndësi për ndërtimin e socializmit në vendin tonë».

Jashar Idris Shuku
Hysni Muharrem Bakaj
me këtë motivacion:

Llazi Jorgji Berberi
Lolo Subi Alla

«Janë treguar të aftë në drejtimin e repartit në organizimin e shkëlqyer të punës dhe në përdorimin e përsosur të mjeteve teknike: Janë treguar të ndërgjegjshëm dhe të guximshëm në shuarjen dhe mbylljen e pusit 542 me erupsion, vepër me rëndësi për ndërtimin e socializmit në vendin tonë».

II. ME URDHËRIN E PUNËS TË KLASIT II-të

Repartin nr. 507 të M.L.K.A. të Ministrisë së punëve të brendëshme, me këtë motivacion:

«Kanë marrë pjesë në shuarjen me sukses të pusit Nr. 542 me erupsion. Kanë punuar me guxim dhe trimëri pa kursyer edhe jetën, duke kontribuar kështu për përfundimin me sukses të kësaj vepre me rëndësi për ndërtimin e socializmit në vendin tonë».

Kaleda Stapan Ivanoviç Gorshenin Aleksej Ivanoviç
Dintinov Pjetër Petroviç Fufajev Maksim Jegoroviç
me këtë motivacion:

«Janë dalluar në mënyrë të veçantë për guxim dhe organizimin në punë, gjatë shuarjes së zjarrit dhe mbylljes së pusit me erupsion nr. 542».

Perikli Rapo Trebicka Llukan Theodhor Duro
Piro Taqo Bozgo Dhoskë Kristo Tundo
Eqërem Refat Beçi Hajdar Iljaz Pleshti
Maqo Dosi Anastasi Servet Hamdi Pasho
me këtë motivacion:

«Për vendosmëri dhe guximin e madh të treguar në punimet e rëndësishme për shuarjen e zjarrit dhe mbylljes së erupsionit në pusin 542, në këtë vepër të rëndësishme për ndërtimin e socializmit në vendin tonë».

Ali Mersin Spaho Latif Islam Fejziu
Rustem Rrapo Ahmetaj Shaqir Kadri Hasanaaj
me këtë motivacion:

«Janë dalluar në drejtimin e repartit, në organizimin e mirë të punës, në përdorimin maksimum të teknikës, për shuarjen e mbylljen e pusit me erupsion nr. 542, vepër me rëndësi për ndërtimin e socializmit në vendin tonë».

III. ME URDHËRIN E PUNËS TË KLASIT III-të

Gelgaft Jakov Aronoviç Kozilov Valentin Aleksandroviç
Surkov Valeri Timfejeviç

me këtë motivacion:

«Kanë marrë pjesë në mënyrë aktive në punë për shuarjen e zjarrit dhe mbylljen e pusit me erupsion nr. 542 dhe kanë punuar me vetmohim».

Dhosi Kristo Odrìçani
Agim Avni Fortuzi
Dhimitër Prokop Lele
Ilo Miti Pando
Lame Miti Koçi
Ilia Toli Xhaxhallari
Hysen Shefqet Sokoli
Novrus Myrteza Belba
Niko Foro Goxhobashi

Rapo Selfo Hazizi
Hysen Sadik Gjoroveni
Muhedin Allanjaku
Selim Seraj Deliu
Thanas Mihal Jorgji
Xhemal Tahir Serniqi
Nazif Neim Avdo
Sotir Terpini
Thanas Spiro Merkuri

me këtë motivacion:

«Janë treguar të gatshëm, të palodhur dhe organizues të mirë në punimet për shuarjen e zjarrit në pusin 542 si dhe në mbylljen e tij nga erupsioni».

Sulo Refat Backa
Harif Zezir Zhura
Kozma Llazi Mile
Thanas Ilia Martini
Hysen Ibrahim Meçani
Veip Halil Likaj
Hamdi Ali Meda
Mitat Kalem Hyseni
Aqif Mehdi Ebibasi
Ramazan Razim Bali
Demir Kasëm Agalliu

Besim Asllan Sadikllari
Haki Marika
Ahmet Zyber Tataveshi
Mihal Jani Niçko
Mystehak Xhemal Selaj
Nevrus Jashar Karaj
Hasan Mersin Merko
Kadri Ramadan Hoxha
Miho Sholla
Kujtim Dino Skënderi
Sulo Allanjaku

me këtë motivacion:

«Janë treguar të palodhur në drejtimin e repartit, në shfrytëzimin e mirë të teknikës, në organizimin e mirë të punës për shuarjen e zjarrit dhe mbylljen e erupsionit të pusit 542, duke kontribuar kështu në përfundimin me sukses të kësaj vepre».

IV. ME MEDALJEN E PUNËS

Ali Sinan Bilani	Sado Tefik Shpata
Abib Teki Zotaj	Rapush Sali Bardhi
Abas Meta Jaupi	Merqes Melan Bega
Baftiar Sulejman Basho	Fatmir Riza Bezharaj
Bajram Hajdar Bajrami	Qamil Hasan Hoxha
Celo Ali Muho	Pandi Ndinj Koçi
Jasim Xhemal Aruni	Jani Anastas Fani
Haki Jashar Hoxha	Sokrat Kolj Pitushi
Hysen Hazbi Rama	Thimi Lili Sinjari
Dervish Maliq Sinani	Ismail Gani Agalliu
Halil Osman Osmani	Gani Ibrahim Hyseni
Kadri Alim Pajo	Panajot Kristo Cevoli
Nuri Dajlan Velmishi	Jorgji Kici Karaja
Rapo Hamit Celati	Leonidha Aleko Ekonomi
Ramis Sako Hoxha	Petro Kozma Shalla
Sali Tefik Dervishi	Simon Agostin Xhepeli
Mihal Thanas Dani	Muharrem Izet Saliaj
Teki Bazo Goxhaj	Xhelal Avdulla Kona
Sami Iljaz Resuli	Tafil Duke Braka
Katina Llazar Miloti	Xhemal Jonuz Dibra
Myslim Jonuz Mesutaj	Banush Rafik Agastru
Konstandin Kristo Riva	Karafil Ibrahim Balo
Ramiz Jashar Cela	Kozma Nasi Koroveshi
Tefik Shahin Shenaj	Jani Dhimitër Mitulli
Thoma Kristo Riva	Caco Hasan Spahiu
Rasim Kadri Majko	Hysni Mitat Zurbo
Gjysho Fejzi Isufaj	
me këtë motivacion:	

«Gjatë kohës së punimeve për shuarjen e zjarrit dhe mbylljen e pusit nr. 542 janë mobilizuar me të gjitha forcat e tyre duke dhënë kështu një ndihmë të çmuar në përfundimin me sukses të kësaj vepre».

Server Selman Bashkllari
Hasan Seit Jahaj
Zarik Stambolliu
Pandeli Vasil Blaca
Sefer Avdulla Hyka
Gani Hymer Shehu
Riza Kasem Resuli
Hibrahim Hazis Matarangasi
Selman Osman Kovaçi
Hasim Beqir Kanani
Rasho Deli Atimuca
Shyqyri Tahir Jeshili
Ahmet Rakip Mujka
Avdulla Mustafa Fica
Tasi Miti Furxhiu
Reshit Hasim Bengu
Neshat Bajram Kore
Gani Xhemal Loze
Njazi Shefit Dervishi
Pjetër Vat Bega
Dervish Osman Doku
Mazllan Firit Pocani

Subi Ramadan Bakillari
Nuredin Mimin Luaraku
Zef Pal Berhani
Selman Ramazan Kallmeti
Feta Maliq Minga
Qemal Hasa Mallosi
Sali Bajram Avdija
Qazim Sulejman Baloshi
Abedin Vebi Collolli
Izet Ali Alikaj
Vangjel Jorgji Buzo
Qazim Ramadan Leka
Bajram Avdulla Rizaj
Kapo Islam Lame
Shaban Kasem Zaimi
Hatem Shaqir Shaqiri
Beshir Mustafa Beshiri
Elmas Emin Dauti
Tafil Jaup Hajdari
Haxhem Daut Hameti
Neki Kaçaniku
Koço Pulla Thonore

me këtë motivacion:

«Janë treguar të aftë për realizimin e detyrave të ngarkuara në shuarjen e zjarrit dhe mbylljen e erupsionit të pusit 542 duke kontribuar kështu për përfundimin me sukses të kësaj vepre».

V. ME MEDALJEN PËR TRIMËRI NË PUNË

Ali Llano Miftari	Fetah Ahmet Sulejmani
Abib Zenel Pashaj	Koço Nikolla Reçi
Ahmet Tefik Muska	Qazim Gani Shehu
Andon Lili Kola	Rifat Miho Arumi
Bilal Tejko Ruka	Pandi Vani Koka
Durke Rapush Brahim	Todi Jani Vogli
Dine Nuredin Elshani	Tefik Ferat Karamani
Idris Sabri Bregu	Shefik Murat Toptani
Jani Jorgji Kocani	Zenel Hekuran Harapi
Hekuran Hysen Ademi	Zenel Gure Kalemi
Koli Nasi Mane	Shaban Zenel Rapaj
Myslim Arif Meli	Thodhor Andon Vero
Ilia Vangjel Minella	Zenel Hajdar Mahmutaj
Nesim Fetash Xhaxhaj	Ymer Nexhip Xhaferi
Kristo Jani Rushi	Andon Koci Capo
Namik Isuf Alimani	Dalip Shuain Ferko
Rrapo Selfo Asizaj	Rapush Ali Zeka

me këtë motivacion:

«Me vullnetin e tyre të fortë dhe të pa epur kanë rezistuar për shuarjen e zjarrit dhe mbylljen e erupsionit në pusin 542. Kanë punuar në kondita pune shumë të vështira, guximi dhe trimëria e të cilëve, bëri që punimet e pusit të përfundojnë me sukses».

Dilaver Qazim Caka	Ismail Muharrem Basha
Qemal Muhamet Hoxha	Metush Muha Kotori
Sami Arif Hajdari	Bari Sulejman Çuni
Tefik Ibrush Brahusi	Kasem Xhelil Resulaj
Pandi Vani Koka	Hydai Hajdar Dalipi
Selaudin Hetem Zhura	Hekuran Kasem Tosku
Neki Rexhep Xhengo	Pandeli Koxi Komoni
Ajvaz Mahmut Gaushi	Kadri Ismail Xhemali
Samedin Troka	Shahin Ramazan Tabaku

Ibrahim Mehmet Shabani
Kamber Mustafa Kafexhiu
Hasan Selim Hyka
Shyqeri Banush Latifi
Selman Ramo Hysi
Sherif Hetem Ahmetllari
Halil Osman Vari
Besim Avdulla Behari
Nuredin Avdulla Cerozi
Jorgo Jani Nano
Laver Muharem Fejzo
Mystehak Brahim Dervishi
Asllam Haxhi Celibashi
Ramadan Kerkut Isufi
Besim Hekuran Guri
Musa Isuf Doraci
Ilmi Tefik Agolli
Todi Spiro Polena
Xhevit Tahir Sula
Mefail Tosun Sadikaj
Hazis Qazim Peqini
Sedat Tahir Elmazi
Pilo Kozma Xhaho
Petro Jani Karoqi
Shaqo Tariar Nevra
Gjergji Petro Nako
Tajar Ceno Rapushi
Drumish Hysen Durmishi
Xhemal Bajram Maloku
Lazi Aleks Dhimo

Sefudin Baburi
Sami Tefik Muhameti
Ramazan Idrizi
Qamil Bajram Muça
Zef Marashi
Nexhat Myslym Hysolli
Pandi Noni
Nexhdet Tefik Xhaholli
Musa Alia
Sotir Lame Bitri
Lluka Thimi Jorgji
Osman Ramazan Nuka
Thoma Xhaxhi Meçi
Kadri Mustafa Gabi
Qazim Ethem Çela
Ibrahim Bilimani
Gaço Llambi Çoçi
Agim Avdul Shkemi
Fiqiri Avdul Kashari
Mustafa Dalip Bregu
Gani Avdulla Genjeri
Sabri Kamber Shinko
Rapush Qamil Bajrami
Jonus Jamos Çeliku
Mustafa Tahir Mamaqi
Hasan Zeqir Kepi
Pllumb Çeço Rustemi
Jakup Osman Dervishi
Rexhep Selman Dushku

me këtë motivacion:

«Kanë treguar zotësi dhe trimëri në punë, për shuarjen e zjarrit dhe mbylljen e erupsionit të pusit 542 duke kontribuar kështu në përfundimin me sukses të kësaj vepre».

VI. ME MEDALJEN E SHËRBIMIT USHTARAK

Ahmet Meçan Lloj

Mufit Jaçe Shabani

Pelivan Islam Bendaç

Ligor Kordhima

Rato Hasan Peçi

Gani Myrstehak Vajsa

me këtë motivacion:

«Kanë treguar zotësi dhe trimëri në punë, për shuarjen e zjarrit dhe mbylljen e erupsionit të pusit 542 duke kontribuar kështu në përfundimin me sukses të kësaj vepre.»

Tiranë, me 19/VII/1957

Dekret Nr. 2488

PËR PRESIDIMUMIN E KUVENDIT POPULLOR
TË REPUBLIKËS POPULLORE TË SHQIPËRISË

SEKRETARI

KRYETARI

Sami Beholli

Haxhi Lleshi

D E K R E T

për akordim titulli

«HERO I PUNËS SOCIALISTE»

Në mbështetje të nenit 58, pika d, të Kushtetutës së Republikës popullore të Shqipërisë,

Me propozimin e Qeverisë

PRESIDIUMI I KUVENDIT POPULLOR
U JEP TITULLIN «HERO I PUNËS SOCIALISTE»

Haki Selman Gjondedaj

Mendu Abil Backa

me këtë motivacion:

«Ka kryer akte heroizmi dhe ka treguar devotshmëri dhe trimëri të rrallë në zbatimin e detyrës në tërheqjen e eksplozivit nga zjarri me shpërthimin e dinamitit, duke ja harritur kështu mbylljes së erupsionit të pusit Nr. 542».

Qemal Qamil Mahmuti,

me këtë motivacion:

«Është dalluar për veprimtari të jashtëzakonëshme dhe vetmohuese duke punuar në kushte shumë të vështira, për çpimin, shuarjen e zjarrit dhe mbylljen e erupsionit në pusin Nr. 542 dhe për vënien e tij në shfrytëzim.»

Tiranë, me 19/VII/1957

Dekret Nr. 489

PËR PRESIDUMIN E KUVENDIT POPULLOR
TË REPUBLIKËS POPULLORE TË SHQIPËRISË

SEKRETARI

Sami Baholli

KRYETARI

Haxhi Lleshi

Tirazi: 3000

STASH: 2204-55

U shtyp në Stabimentin «MIHAL DURI» — Tiranë, 1958